

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

17. června 2004*

Ve věci C-30/02,

jejímž předmětem je žádost Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa (Portugalsko) zasláná Soudnímu dvoru na základě článku 234 ES směřující k získání ve sporu probíhajícím před tímto soudem mezi

Recheio – Cash & Carry SA

a

Fazenda Pública/Registo Nacional de Pessoas Colectivas,

za přítomnosti:

Ministério Público,

rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu práva Společenství ve věci vydání bezdůvodného obohacení,

* Jednací jazyk: portugalština.

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení P. Jann, předseda senátu, A. La Pergola a S. von Bahr (zpravodaj), R. Silva de Lapuerta a K. Lenaerts, soudci,

generální advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

vedoucí soudní kanceláře: M. Múgica Arzamendi, vrchní rada,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Recheio – Cash & Carry SA C. Teixeirem Osóriem de Castro a J. Vieirou Peresem, advogados,

- za portugalskou vládu L. Fernandesem a A. I. Pinto, jako zmocněnci,

- za Komisi Evropských společenství A. M. Alves Vieira a R. Lyalem, jako zmocněnci, ve spolupráci s N. Castrem Marquesem, advogado,

s přihlédnutím ke zprávě k jednání,

po vyslechnutí ústních vyjádření Recheio – Cash & Carry SA zastoupené J. Vieirou Peresem, jakož i P. Sousou Machadem a M. Fontainem de Campos, advogados,

portugalské vlády zastoupené L. Fernandesem, ve spolupráci s C. Baptistou Lobem, advogado, a Komise zastoupené A. M. Alves Vieira a R. Lyalem, na jednání konaném dne 13. listopadu 2003,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 11. prosince 2003,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Usnesením ze dne 27. prosince 2001 došlým Soudnímu dvoru dne 4. února 2002 položil Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa na základě článku 234 ES tři předběžné otázky týkající se výkladu práva Společenství, jímž se řídí vydání bezdůvodného obohacení.
- 2 Tyto otázky byly vzneseny v rámci sporu mezi Recheio – Cash & Carry SA (dále jen „Recheio“) a Fazenda Pública/Registo Nacional de Pessoas Colectivas (Daňová správa/vnitrostátní rejstřík právnických osob) ve věci vrácení poplatků za zápis, které Recheio zaplatila na základě čl. 3 odst. 4 sazebníku poplatků vnitrostátního rejstříku právnických osob schváleného vyhláškou č. 366/89 ze dne 22. května 1989 (*Diário da República* I, částka A, č. 117 ze dne 22. května 1989).

Spor v původním řízení a právní rámec

- 3 Notářským zápisem sepsaným v Lisabonu dne 5. listopadu 1997 Recheio zvýšila svůj základní kapitál ze 100 000 000 PTE na 1 000 000 000 PTE.

- 4 Dne 4. března 1998 nechala zapsat toto zvýšení kapitálu do národního rejstříku právnických osob. Byla na ní požadována a tentýž den zaplatila částku 2 251 000 PTE, jakožto poplatek za zápis na základě čl. 3 odst. 4 sazebníku poplatků národního rejstříku právnických osob.

- 5 Dne 11. července 2001 podala Recheio k Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa žalobu na vrácení částky 2 250 000 PTE. Uplatnila, že výběr poplatků byl proveden v rozporu s právem Společenství, zvláště s čl. 10 písm. c) a čl. 12 odst. 1 písm. e) směrnice Rady 69/335/EHS ze dne 17. července 1969 o nepřímých daních z kapitálových vkladů (Úř. věst. L 249, s. 25).

- 6 Recheio založila tuto žalobu na judikatuře Soudního dvora, podle které jsou poplatky dlužné za zápis zvýšení základního kapitálu kapitálové společnosti do vnitrostátního rejstříku právnických osob, pokud jsou daní ve smyslu směrnice, v zásadě zakázány na základě čl. 10 písm. c) směrnice 69/335 (viz zvláště rozsudky ze dne 29. září 1999, Modelo, C-56/98, Recueil, s. I-6427, a ze dne 26. září 2000, IGI, C-134/99, Recueil, s. I-7717, bod 25).

- 7 Tribunal Tributário de Primeira Instância žalobu Recheio překvalifikoval na žalobu na zrušení. Tato žaloba měla být podle něj podána ve lhůtě 90 dnů od „uplynutí lhůty stanovené pro dobrovolné zaplacení poplatku“ na základě použití článku 123 Código de Processo Tributário (zákoník daňového řízení, dále jen „CPT“), který byl zaveden vládním nařízením s mocí zákona č. 154/91 ze dne 23. dubna 1991 (*Diário da República* I, částka A, č. 94, ze dne 23. dubna 1991), kterému nyní odpovídá článek 102 Código de Procedimento e Processo Tributário (zákoník daňového řízení a daňového řízení sporného, dále jen „CPPT“), který byl zaveden vládním nařízením s mocí zákona č. 433/99 ze dne 26. října 1999 (*Diário da República* I, částka A, č. 250, ze dne 26. října 1999) a změněn zákonem č.15/2001 ze dne 5. června 2001 (*Diário da República* I, částka A, č. 130 ze dne 5. června 2001).

- 8 Tribunal Tributário de Primeira Instância uvedl, že lhůta 90 dnů pro podání žaloby na zrušení by neměla být na jedné straně méně příznivá než lhůty použitelné na žaloby na vrácení založené na vnitrostátním právu, ani na druhé straně prakticky znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv priznaných právním řádem Společenství.

- 9 Shledal, že předmětná lhůta se použije na každé zúčtování daňových příjmů, ať je stanoveno právem Společenství nebo vnitrostátním právem.

- 10 V této souvislosti rozhodl Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Brání právo Společenství tomu, aby členský stát stanovil pro účely žalob na vrácení poplatků vybraných v rozporu s právem Společenství promlčecí lhůtu 90

dnů od uplynutí lhůty pro dobrovolné zaplacení, neboť výkon práva na vrácení je tak nadměrně ztížen?

2) V případě kladné odpovědi, jaká minimální lhůta musí být považována za slučitelnou s tímto zákazem jakéhokoli nadměrného ztížení?

3) Nebo jaká jsou hlediska, na základě kterých má být tato lhůta stanovena?“

K návrhu na znovuotevření řízení

11 Návrhem došlým kanceláři Soudního dvora dne 23. ledna 2004 žádala Recheio znovuotevření ústní části řízení po přednesení stanoviska generálního advokáta. Recheio uplatňuje, že generální advokát založil své stanovisko na zjevně nesprávném výkladu portugalského práva, podle kterého předmětná promlčecí lhůta nebyla 90 dnů, ale 5 a půl měsíce.

12 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr může z úřední povinnosti nebo na návrh generálního advokáta nebo také na návrh účastníků řízení nařídit znovuotevření ústní části řízení v souladu s článkem 61 svého jednacího řádu, jestliže má za to, že potřebuje další vysvětlení nebo že věc musí být rozhodnuta na základě tvrzení, které nebylo mezi účastníky řízení projednáno (viz zejména rozsudek ze dne 18. června 2002, Philips, C-299/99, Recueil, s. I-5475, bod 20; rozsudek ze dne 7. listopadu 2002, Hirschfeldt v. AEE, C-184/01 P, Recueil, s. I-10173, bod 30, a rozsudek ze dne 13. listopadu 2003, Schilling a Fleck-Schilling, C-209/01, Recueil, s. I-13389, bod 19).

- 13 Vzhledem k tomu, že žádný z těchto dvou případů nevystihuje projednávanou věc, Soudní dvůr má za to, že není namístě v projednávané věci nařídit znovuotevření ústní části řízení. V důsledku toho je třeba zamítnout návrh na znovuotevření ústní části řízení.

K předběžným otázkám

- 14 Těmito otázkami, které je třeba přezkoumat společně, se postupující soud v podstatě táže, zda zásada efektivity práva Společenství brání, pokud jde o žádost o vrácení poplatku vybraného v rozporu s právem Společenství, stanovení prekluzivní lhůty 90 dnů od uplynutí lhůty pro dobrovolné zaplacení tohoto poplatku.
- 15 Je vhodné připomenout, že členské státy jsou v zásadě povinny vrátit poplatky vybrané v rozporu s právem Společenství (viz rozsudek ze dne 14. ledna 1997, Comateb a další, C-192/95 až C-218/95, Recueil, s. I-165, bod 20).
- 16 V tomto ohledu Soudní dvůr také několikrát uvedl, že problém vrácení neoprávněně zaplacených poplatků je v různých členských státech vyřešen různě, a dokonce i v rámci téhož státu podle různých druhů předmětných daní a poplatků. V některých případech jsou námitky nebo žádosti tohoto druhu zákonem podrobeny procesním podmínkám a lhůtám, pokud jde jak o stížnosti zaslané daňové správě,

tak o soudní žaloby. V jiných případech musí být žádosti o vrácení neoprávněně uloženého poplatku podány k obecným soudům zejména formou žalob na vydání bezdůvodného obohacení s tím, že tyto žaloby mohou být podány v různě dlouhých lhůtách, v některých případech během obecné promlčecí lhůty (viz zvláště rozsudek ze dne 9. února 1999, Dilexport, C-343/96, Recueil, s. I-579, bod 24).

17 Tato rozdílnost vnitrostátních systémů vyplývá zejména z neexistence právních předpisů Společenství v oblasti vrácení neoprávněně vybraných vnitrostátních poplatků. V takové situaci totiž přísluší vnitrostátnímu právnímu řádu každého členského státu, aby určil příslušné soudy a upravil procesní podmínky soudních řízení určených k zajištění ochrany práv, která procesním subjektům vyplývají z práva Společenství, za předpokladu, že tyto podmínky nejsou na jedné straně méně příznivé než ty, které se týkají obdobných řízení na základě vnitrostátního práva (zásada rovnocennosti), a že na druhé straně v praxi neznemožňují nebo nadměrně neztěžují výkon práv přiznaných právním řádem Společenství (zásada efektivity) (viz zvláště rozsudek ze dne 15. září 1998, Edis, C-231/96, Recueil, s. I-4951, bod 34).

18 Pokud jde o tuto posledně uvedenou zásadu, Soudní dvůr uznal, že stanovení přiměřených prekluzivních lhůt pro podání žaloby v zájmu právní jistoty, která chrání zároveň dotčeného poplatníka i dotčnou správu (výše uvedený rozsudek Edis, bod 35), není v rozporu s právem Společenství.

19 Článek 123 CPT, nahrazený čl. 102 odst. 1 písm. a) CPPT v daném případě předvídá pro podání žaloby na zrušení předpisu stanovícího poplatek prekluzivní lhůtu 90 dnů od dobrovolného zaplacení tohoto poplatku.

- 20 Je sice pravda, že výše uvedený rozsudek Edis se týkal prekluzivní lhůty tří let od data zaplacení poplatku, tedy lhůty podstatně delší, než je předmětná lhůta ve věci v původním řízení, avšak z tohoto rozsudku a z ustálené judikatury Soudního dvora rovněž vyplývá, že členské státy mohou stanovit pro vydání bezdůvodného obohacení různě dlouhé lhůty za předpokladu, že neznemožňují nebo nadměrně neztěžují výkon práv přiznaných právním řádem Společenství.
- 21 V daném případě lhůta 90 dnů od uplynutí lhůty pro dobrovolné zaplacení poplatku musí být považována za dostatečně dlouhou pro to, aby umožnila daňovému poplatníkovi rozhodnout se za úplné znalosti věci, zda podá žalobu na zrušení, a shromáždit za tímto účelem všechny nezbytné skutkové a právní poznatky.
- 22 Jak vyplývá z bodu 41 stanoviska generálního advokáta, může být tato lhůta kvalifikována jako přiměřená ve srovnání se lhůtami obdobné délky stanovenými v právních řádech několika dalších členských států.
- 23 Co se týče tvrzení Recheio, podle kterého taková lhůta není přijatelná, neboť Portugalská republika neprovedla směrnicí 69/335 v době zúčtování poplatku, ale až dva roky po výše uvedeném rozsudku Modelo, je vhodné uvést, že právo Společenství nezakazuje členskému státu, který náležitě neprovedl směrnicí 69/335, namítat proti žalobám na vrácení poplatků vybraných v rozporu s touto směrnicí vnitrostátní prekluzivní lhůtu. Okolnost, že Soudní dvůr vydal rozsudek k žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu předmětného ustanovení práva Společenství, je kromě toho v tomto ohledu v zásadě bezvýznamná (viz zejména výše uvedený rozsudek Edis, body 20 a 47).

- 24 Co se týče tvrzení Recheio, podle kterého je předmětná lhůta neodůvodněná, neboť daňová správa má k dispozici delší lhůty pro rozhodnutí o zdanění poplatníka, jakož i pro opravu uloženého poplatku bez návrhu, stačí konstatovat, že z této okolnosti nevyplývá, že lhůta 90 dnů, která je předmětem původního řízení, je nedostatečná s ohledem na zásadu efektivity. Lhůty, které má daňová správa k dispozici pro výkon svých daňových pravomocí, krom toho odpovídají obvykle jinému účelu než lhůta pro podání žaloby na zrušení.
- 25 Vzhledem k výše uvedenému je třeba konstatovat, že vnitrostátní prekluzivní lhůta jako ta, která je předmětem původního řízení, nadměrně neztěžuje nebo ve skutečnosti neznemožňuje výkon práv přiznaných právním řádem Společenství.
- 26 Za těchto podmínek je namístě odpovědět na otázky položené Tribunal Tributário de Primeira Instância tak, že zásada efektivity práva Společenství nebrání, pokud jde o žádost o vrácení poplatku vybraného v rozporu s právem Společenství, stanovení prekluzivní lhůty 90 dnů od uplynutí lhůty pro dobrovolné zaplacení tohoto poplatku.

K nákladům řízení

- 27 Náklady vynaložené portugalskou vládou a Komisí, které předložily svá vyjádření Soudnímu dvoru, se nenahrazují. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve sporu probíhajícím před postupujícím soudem, k rozhodnutí o nákladech řízení je příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů

SOUDNÍ DVŮR (první senát)

o otázkách, které mu byly předloženy Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa usnesením ze dne 27. prosince 2001, rozhodl takto:

Zásada efektivity práva Společenství nebrání, pokud jde o žádost o vrácení poplatku vybraného v rozporu s právem Společenství, stanovení prekluzivní lhůty 90 dnů od uplynutí lhůty pro dobrovolné zaplacení tohoto poplatku.

Jann

La Pergola

von Bahr

Silva de Lapuerta

Lenaerts

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 17. června 2004.

Vedoucí soudní kanceláře

Předseda prvního senátu

R. Grass

P. Jann